

References

1. Declaration concerning regionalism in Europe / Assembly of European Regions. – Strasbourg : Secretariat General Immeuble Europe, 1996. – 10 p.
2. Marshall A. Pryntsypy ekonomycheskoi nauky. T. I / Marshall A. ; [per. s anhl.] – M. : Prohres, 1993. – 416 s.
3. Porter M. Mezhdunarodnaia konkurentsiya / M. Porter ; [per. s anhl. / pod red. V.D. Shchetynnyka]. – M. : Mezhdunarodnye otnosheniya, 1993. – 896 s.
4. Heiets V. Klastery i merezhyvi struktury v ekonomitsi – tema dosyt tsikava, ale na sohodni shche do kintsia ne vvychna / V. Heiets // Ekonomist. – 2008. – # 10. – S. 10–11.
5. Mikula N. Mizhterytorialne ta transkordonne spivrobitnytstvo : [monohrafiia] / Mikula N. – Lviv : IRD NAN Ukrainy, 2004. – 395 s.
6. Mikula N. Rozvytok novykh form transkordonnoho spivrobitnytstva / N. Mikula, Ye. Matvieiev // Ekonomist. – K., 2011. – # 5, traven. – S. 20–23.
7. Mikula N.A. Stratehiia formuvannia ta pidtrymky rozvytku transkordonnykh klasteriv / N.A. Mikula // Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Klastery ta konkurentospromozhnist prykordonnykh rehioniv : zbirnyk naukovykh prats / NAN Ukrainy. In-t rehionalnykh doslidzhen ; redkol. : vidp. red. Ye.I. Boiko. – Lviv, 2008. – Vyp. 3 (71). – S. 129–141.
8. Voinarenko M. P. Klastery yak poliusy zrostantia konkurentospromozhnosti rehioniv / M. P. Voinarenko // Ekonomist. – 2008. – # 10. – S. 27–30.
9. Zakharchenko V.Y., Osypov V.N. Klasternaia forma terytorialno-proyvodstvennoi orhanyzatsyy : [monohrafiia] : ch. 2 / V.Y. Zakharchenko, V.N. Osypov. – Odessa : «Favoryt», 2010. – 236 s.
10. Sokolenko S.I. Suchasnyi ekonomichni rozvytok rehionu na osnovi innovatsiinykh promyslovykh klasteriv / S. I. Sokolenko // Materialy seminaru-narady «Rozvytok terytorialnoi hromady na osnovi klasternoi modeli vyrobnytstva». – Smila, 2009.

Рецензія/Peer review : 29.7.2013 р.

Надрукована/Printed : 19.8.2013 р.

Рецензент: д.е.н., професор кафедри економіки та управління

Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, Захарченко В.І.

УДК 330.332

О.А. ХАРУН, М.А. ГОДЛЕВСЬКА

Хмельницький національний університет

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩАННЯ В СИСТЕМІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто поняття інвестиційного клімату та узагальнено його сутність. Проведено аналіз стану залучення інвестицій в Україну та напрямів вкладання іноземних інвестицій в економіку країни. Визначено ряд факторів, які негативно впливають на обсяги залучення іноземних інвестицій та запропоновано заходи для поліпшення інвестиційного клімату в Україні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність.

O. KHARUN, M. GODLEVSKA

Khmelnitsky National University

INVESTMENT CLIMATE AND ITS IMPROVEMENT AREAS IN THE NATIONAL ECONOMY COMPETITIVENESS

The article deals with the concept of investment climate and its generalized nature. The analysis of investment in Ukraine and ways of foreign investment into the country. A number of factors affect the amount of foreign investment and proposed measures to improve the investment climate in Ukraine.

Keywords: investment, investment climate, investment attractiveness, competitiveness.

Постановка проблеми. Сьогодні, як і в будь-який інший час, інвестиції відіграють дуже важливу роль, і не тільки у розвитку окремого підприємства, а й держави в цілому. Створення сприятливого інвестиційного клімату – першочергове завдання сьогодення, адже завдяки цьому економіка країни отримує важливі ін'єкції для подальшого розвитку. В рамках державної політики України це питання набуває стратегічної важливості. Оскільки на сьогодні в країні існує проблема дефіциту фінансових ресурсів і держава не в змозі самостійно здійснювати інвестування різних сфер економіки через брак бюджетних коштів. Це є підтвердженням важливості та нагальності вирішення цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам залучення інвестицій в економіку України та вивченню її інвестиційного клімату присвячені праці багатьох вчених. Зокрема, І. Бланка, О. Гаврилюка, Л. Гончаренко, І.Л. Сазонця, А.А. Пересади, Ю.В. Полякової, М.І. Кісіля, О.І. Амоші, М.П. Денисенка, А.І. Сухорукова та ін. Однак проблеми забезпечення сприятливого інвестиційного клімату потребують постійного розгляду, аналізу та вирішення.

Метою статті є розгляд та дослідження проблем формування інвестиційного клімату в Україні та визначення можливих напрямів його подальшого розвитку.

Основний матеріал дослідження. На розвиток держави впливає безліч факторів, серед них і стабільність на політичному рівні, і на економічному, а саме фінансові кризи, світові рейтинги країни. В останні роки всі країни, в тому числі й Україна відчули на собі значний вплив світової економічної кризи. Для виходу з кризи необхідний прилив нової енергії для відновлення та подальшого розвитку економіки.

Найкращим енергетиком для економіки є інвестиції. Але для того, щоб інвестор захотів вкласти в країну гроші, необхідно його зацікавити в цьому. Саме для цього слугує таке поняття, як інвестиційний клімат.

Загалом інвестиційний клімат – це сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних та інших факторів, які в кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання [1, с. 23].

Для країни інвестиційний клімат означає сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів.

Інвестиційна діяльність є складним видом діяльності, що несе в собі багато ризиків, на яку впливає безліч факторів як внутрішньодержавних, так і зовнішніх. Головним чином, при дослідженнях інвестиційного клімату порівнюють параметри інвестиційного потенціалу та ризику, що характеризують політичну стабільність, дотримання норм податкового законодавства та стабільність нормативно-правової бази [2, с. 54].

Відмітимо, що в Україні існує правове забезпечення інвестиційної діяльності, за якого іноземним інвесторам гарантується захищеність їхніх коштів, повернення коштів при припиненні інвестиційної діяльності, стабільні та своєчасні виплати за інвестиційними вкладеннями, а також іноземним інвесторам надається національний режим, що дозволяє іноземцям вести бізнес на рівні із громадянами України. Та попри все наша держава програє в надійності інвестиційного клімату. Насамперед важливу або навіть першочергову роль відіграють зовнішні фактори, такі як боргова криза в Єврозоні, падіння цін на нафту в Росії, негативний імідж України на міжнародній арені на тлі справи Ю. Тимошенко [3]. Несприятливі внутрішні фактори також відлякують інвесторів: рівень компетентності та послідовності дій влади, відповідність норм законодавства міжнародним нормам і рівень його дотримання, високий рівень корупції, недостатній рівень інфраструктури, корпоративного управління та судової системи [4].

Окрім вищезазначеного сьогодні важливим фактором зниження інвестиційної активності є уповільнення темпів зростання світової економіки за рахунок погіршення ситуації в експортних галузях. На рівні з цим негативну роль відіграв і Національний банк, який з метою утримання валютного курсу вдався до жорсткості монетарної політики, що також сприяло зниженню темпів зростання економіки України [3].

За даними Держстату в січні – вересні 2012 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 4,3 млрд дол. прямих іноземних інвестицій, що становить 91,07 % до відповідного періоду 2011 року, у січні – вересні 2011 року – 138,52 % до відповідного періоду 2010 року [4].

Обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 жовтня 2012 року становив 52673,8 млн дол., що на 5,2 % більше обсягів інвестицій на початок 2012 року, та в розрахунку на одну особу населення складає 1157,0 дол. [5].

Відмітимо, що інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності (рис. 1). На підприємствах промисловості зосереджено 32,0 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну, в фінансових установах – 29,8%.

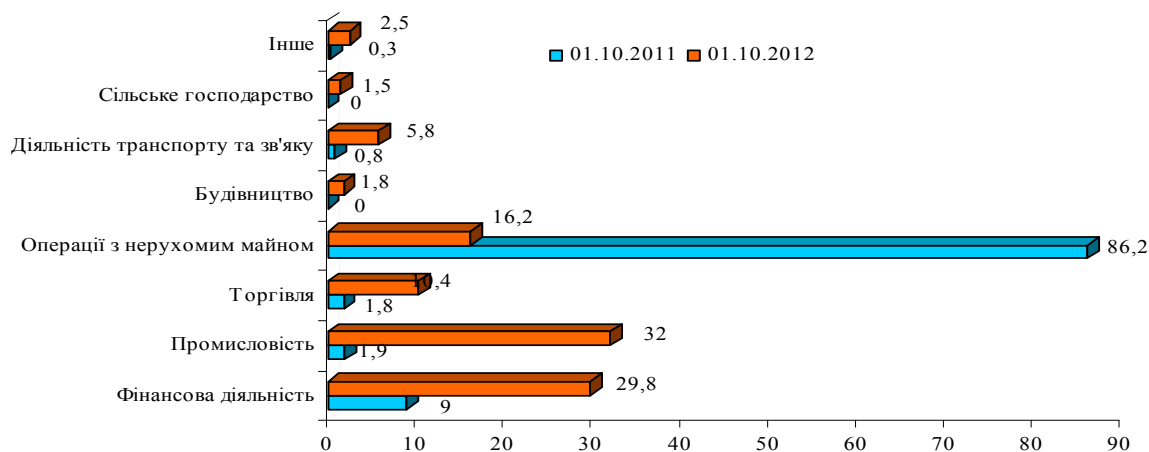

Рис. 1. Розподіл прямих іноземних інвестицій за основними видами економічної діяльності (у % до загального обсягу інвестування)

На підприємствах промисловості зосереджено 16866,0 млн дол. (32,0%), у т.ч. переробної – 13935,8 млн дол., з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води – 1506,6 млн дол., добувної – 1423,5 млн дол. Серед галузей переробної промисловості у підприємства металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів внесено 6136,6 млн дол. прямих інвестицій, виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 2995,3 млн дол., хімічної та нафтохімічної промисловості – 1320,6 млн дол., машинобудування – 1155,5 млн дол., виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції – 1012,7 млн дол. [6].

У фінансових установах акумульовано 15701,8 млн дол. (29,8 % загального обсягу) прямих інвестицій, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання

послуг підприємцям – 8522,6 млн дол. (16,2 %), у підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 5502,9 млн дол. (10,4 %). У фінансових установах акумульовано 16337,9 млн дол. (31,2 % загального обсягу) прямих інвестицій. В організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 8384,8 млн дол. (16,0 %), у підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 5469,5 млн дол. (10,4%) [5].

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 82 % загального обсягу прямих інвестицій, входять (рис. 2): Кіпр – 15075,5 млн дол., Німеччина – 7432,7 млн дол., Нідерланди – 5040,8 млн дол., Російська Федерація – 3706,1 млн дол., Австрія – 3300,7 млн дол., Велика Британія – 2396,0 млн дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1805,7 млн дол., Франція – 1796,8 млн дол., Швеція – 1578,6 млн дол. та Швейцарія – 1085,1 млн дол. [6].

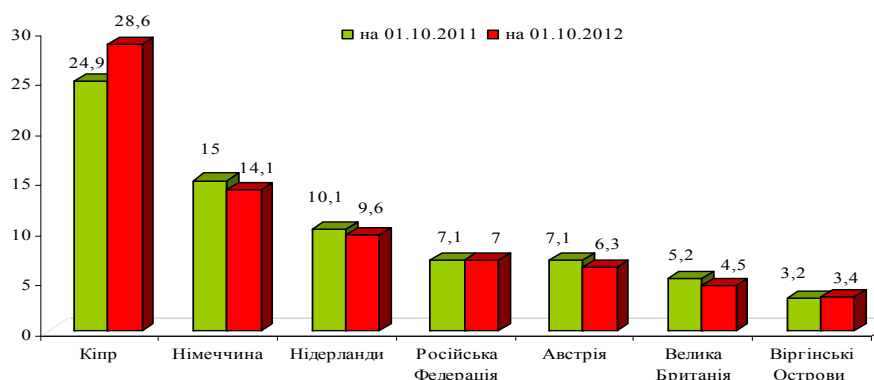

Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами (у % до загального обсягу)

Зауважимо, що незадовільна диверсифікація джерел залучення прямих іноземних інвестицій в Україну по країнах-інвесторах може бути ризиком залежності економіки України від політики кількох країн – основних інвесторів.

Спостерігається непропорційний розподіл обсягів залучення інвестицій у регіони України (рис. 3). До восьми регіонів (Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Львівської, Одеської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим та до м. Київ) надходить найбільше всього інвестицій – 87,7 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій. Це саме ті регіони, які на сьогодні вже є економічно розвинутими та найбільш привабливими для іноземних інвесторів. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку [7].

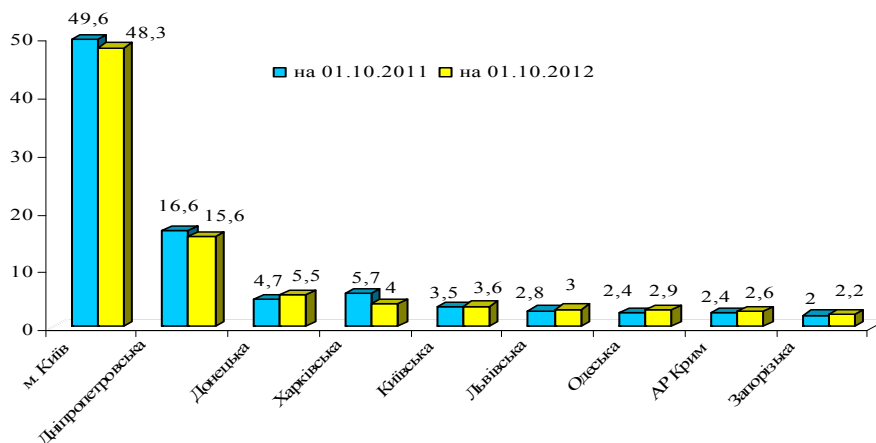

Рис. 3. Розподіл залучених прямих іноземних інвестицій за основними регіонами-реципієнтами інвестицій України (у % до загального обсягу)

Слід зазначити, що структура за формами залучення іноземного капіталу за період 2002–2012 років значно змінилася. Так, у 2001–2004 рр. внески у вигляді рухомого і нерухомого майна займали від 28 до 36 відсотків. На сьогодні в структурі акціонерного капіталу нерезидентів домінують вкладення в грошових внесках.

Обсяги залучення капітальних інвестицій підприємств України у січні – вересні 2012 року складають 177,5 млрд грн, що становить 117 відсотків до відповідного періоду 2011 року (рис. 4) [8].

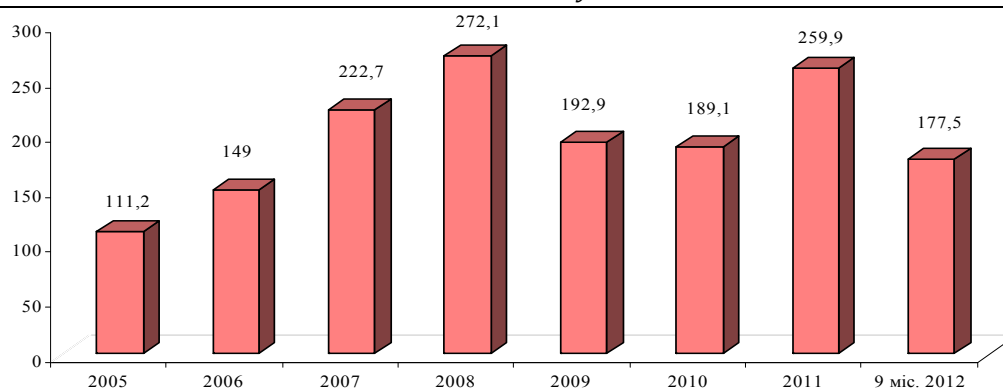

Рис. 4. Капітальні інвестиції, млрд грн.

Приросту капітальних інвестицій у січні – вересні 2012 року досягнуто в 19 регіонах. Найбільш активно у січні – вересні 2012 року освоювались капіталовкладення в Кіровоградській області (168,7 % у порівнянні з відповідним періодом попереднього року), Одеській (157,1 %), Полтавській (149,0 %), Донецькій (136,4 %), Київській (136,3 %), Тернопільській (135,7 %), Харківській (134,3 %), Рівненській (133,6 %), Луганській (129,4 %), Волинській (128,2 %). Найбільший спад інвестиційної активності відбувався у Хмельницькій області (82,0 %) [9].

Аналіз динаміки освоєних капітальних інвестицій свідчить про спад темпів їх зростання. Провідними сферами за обсягами залучення капітальних інвестицій залишаються: промисловість – 60,5 млрд грн, будівництво – 24,4 млрд грн, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 22,8 млрд грн, діяльність транспорту і зв'язку – 24,6 млрд грн, торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 17,6 млрд грн [5].

За січень – вересень 2012 року порівняно з відповідним періодом 2011 року обсяги капітальних інвестицій у промисловість зросли на 7,1 %. Це, насамперед, зумовлено збільшенням (на 24,5 %) інвестицій у розвиток добувної промисловості та (на 4,5 %) в підприємства з виробництва і розподілення електроенергії, газу та води, частка яких становила 11,1 та 8,2 % від усіх капіталовкладень у промисловість відповідно.

У січні – вересні 2012 року збільшилися обсяги капіталовкладень на розвиток будівництва – на 47,4 відсотка порівняно з відповідним періодом 2011 року (13,8 % від їхнього загального обсягу); у діяльність готелів та ресторанів – 21,0 % (0,8 %); в охорону здоров'я та надання соціальної допомоги – на 24,5 % (0,8 %); у торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – на 32,1 % (9,8 відсотка); у діяльність транспорту і зв'язку – на 28,4 % (13,9 %); у сільське господарство, мисливство та лісове господарство – на 8,3 % (5,9 %); у фінансову діяльність – на 37,5 % (2,4 %) [7].

У січні – вересні 2012 року зменшення капітальних інвестицій порівняно з відповідним періодом 2011 року спостерігалось в освіту – на 13,4 % (0,5 % до загального обсягу капітальних інвестицій); у надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту – на 26,8 % (рис. 5) [8].

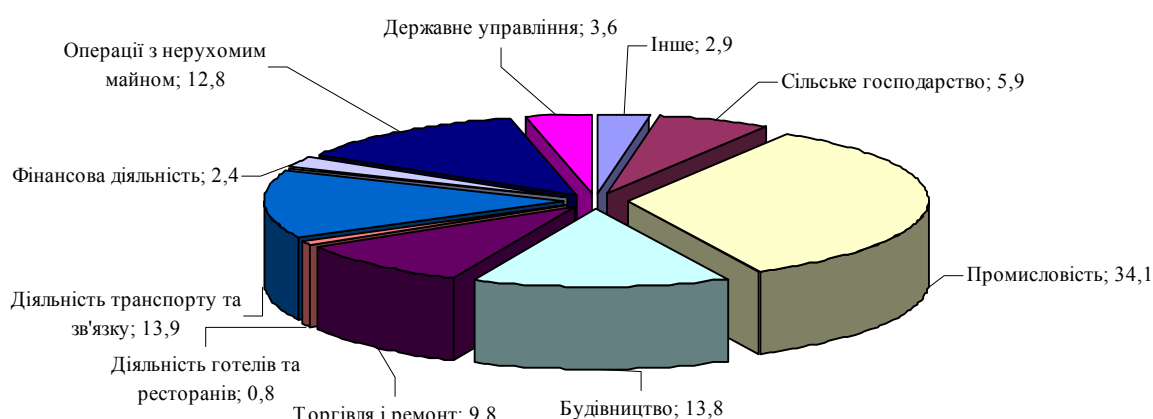

Рис. 5. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу)

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких у січні – вересні 2012 року освоєно 61,2 % капіталовкладень. Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 17,5 %.

За рахунок державного та місцевого бюджетів освоєно 4,5 % та 1,9 % капітальних інвестицій. Частка коштів населення на індивідуальне житлове будівництво становила 15,7 % усіх капіталовкладень [8].

Така структура джерел фінансування капітальних інвестицій, зокрема домінування в ній внесків за рахунок власних коштів підприємств, ставить в залежність розвиток підприємств та їх інвестиційну активність від їх прибутковості (рис. 6).

Отже, на нашу думку, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

За підсумками рейтингу Світового банку «Ведення бізнесу 2013» (Doing Business 2013) Україна не тільки покращила свої позиції на 15 пунктів (до 137 місця із 185 країн), а і увійшла до списку із 23 країн світу-найбільших реформаторів умов ведення бізнесу у 2011–2012 роках, які оцінює даний рейтинг.

Україна також увійшла до списку країн-лідерів зростання у рейтингу серед країн СНД на ряду із Вірменією (+18 позицій до 32 місця), і на 9 позицій скоротила своє відставання від Росії, яка зайняла 112 місце у рейтингу Doing Business 2013 [9].

Значне покращення позицій України за субіндексом «Започаткування бізнесу» (на 66 позицій) відбулося, у першу чергу, завдяки прийняттю Закону України від 21.04.2011 № 3263-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури започаткування підприємництва» [3].

У рейтингу Doing Business 2013 за субіндексом «Сплата податків» Україна не лише покращила свої позиції на 18 місць, а й потрапила до десятки країн – найбільших реформаторів даної сфери діяльності за останні 7 років – 6 місце. Так, за даний період Україна наблизилась до оптимального значення на 31 в.п. (з 16% до 47% від оптимального значення). В Україні з проведенням податкової реформи поступово зменшується як рівень податкового навантаження, так і кількість та тривалість платежів із сплати податків.

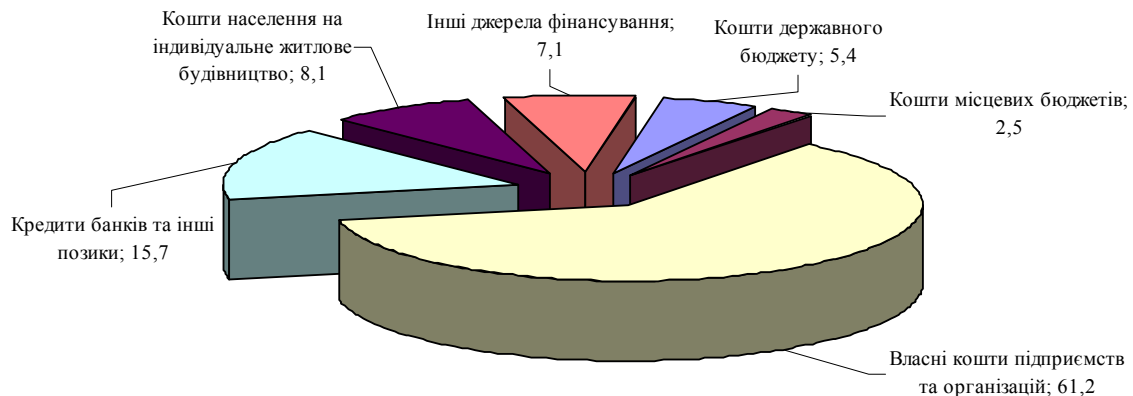

Рис. 6. Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування, %

Завдяки прийняттю та набуттю чинності ряду положень Податкового кодексу від 02.12.2010 № 2755-VI, Закону України 08.07.2010 № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та інших нормативно-правових актів кількість податкових платежів на рік було скорочено до 28 проти 135 платежів у попередньому рейтингу.

Для суттєвого покращення місця України у рейтингу «Ведення бізнесу - 2013» актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки [2, с. 56].

На нашу думку, варто відмітити ряд позитивних кроків у цьому напрямі, які вже здійснено:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

4. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії зі сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами».

5. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

6. Для сприяння іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами виконавчої влади та органами

місцевого самоврядування утворено Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України.

Визначені Указом Президента України від 08.09.2010 № 895/2010 національні проекти відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку, підтриманих Комітетом з економічних реформ:

- «Нова енергія» (проекти, що передбачають використання альтернативних джерел енергії або диверсифікацію постачання енергоносіїв в Україну);
- «Нова якість життя» (проекти, спрямовані на розв'язання проблеми забезпечення громадян доступним житлом, створення умов для здобуття громадянами якісної освіти, поліпшення медичного обслуговування, забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля);
- «Нова інфраструктура» (проекти, спрямовані на підвищення ефективності використання транзитного потенціалу України);
- «Олімпійська надія – 2022» (проекти, спрямовані на підтримку олімпійського руху в Україні, розвитку спорту вищих досягнень) [3].

7. З метою сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку економіки України, прискорення її інтеграції в європейську і світову економічні системи, забезпечення права приватної власності і права на підприємницьку діяльність утворено Раду вітчизняних та іноземних інвесторів при Президентові України. Очолив зазначену Раду Президент України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 № 1217 «Деякі питання організації діяльності ради вітчизняних та іноземних інвесторів при центральному, місцевому органі виконавчої влади» затверджено Типове положення про раду вітчизняних та іноземних інвесторів при центральному, місцевому органі виконавчої влади та перелік центральних органів виконавчої влади, при яких утворюються як консультативно-дорадчі органи ради вітчизняних та іноземних інвесторів.

Указом Президента України від 26.01.2011 № 173/2011 затверджено персональний склад Ради вітчизняних та іноземних інвесторів.

8. З 1 січня 2012 року набрав чинності Закон України № 2623 «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна». Цей Закон визначає правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна».

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» прийнято 22.12.2011 Верховною Радою України за № 4218-IV та підписано Президентом України. Зазначеним законом вносяться зміни до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо приведення термінології у відповідність із чинним законодавством, визначення терміну «інвестиційний проект» та змісту складових інвестиційного проекту, напрямів, шляхів та заходів державної підтримки і стимулювання інвестиційної діяльності, а також запровадження державної реєстрації інвестиційних проектів, які потребують державної підтримки та проведення оцінки їх економічної ефективності [5].

Відповідно до вказаного Закону передбачено надання для реалізації інвестиційних проектів державної підтримки, зокрема, шляхом повного або часткового фінансування реалізації інвестиційних проектів за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, співфінансування інвестиційних проектів з державного та місцевих бюджетів, надання відповідно до законодавства для реалізації інвестиційних проектів державних і місцевих гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання та кредитування за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, а також шляхом повної або часткової компенсації за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів відсотків за кредитами суб'єктів господарювання для реалізації інвестиційних проектів.

Згідно з Законом державна підтримка для розроблення або реалізації інвестиційних проектів надається після державної реєстрації проектних (інвестиційних) пропозицій або інвестиційних проектів та оцінки їх економічної ефективності, яка проводиться Мінекономрозвитку.

Для реалізації Закону Урядом прийняті постанови Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 № 650 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій» та від 18.07.2012 № 684 «Про затвердження порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів».

Для реалізації вказаних постанов Мінекономрозвитку розроблено накази: від 19.06.2012 № 724 (zareєстровано у Мінюсті 02.08.2012 № 1308/21620) «Про затвердження форми проектної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проект, для розроблення якого може надаватися державна підтримка» та «Про форму заяви про розгляд інвестиційного проекту або проектної (інвестиційної) пропозиції» (знаходиться на реєстрації в Мін'юсті) [5].

Крім того, 17.11.2011 Верховною Радою України прийнято Закон України № 4057-VI «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання інвестицій у вітчизняну економіку», положення якого спрямовані на створення привабливого інвестиційного клімату через звільнення від оподаткування доходів, які виникають у разі валютних коливань при внесенні інвестицій, виражених в іноземній валюті; скасування необхідності сплати авансового внеску з податку на прибуток для підприємств, прибуток яких звільнено від оподаткування; надання можливості погашення концесіонерами податкового боргу та перераховування в їх розпорядження сум надміру сплачених та невідшкодованих податків (зборів) підприємств державної чи комунальної форм власності, переданих у концесію; уточнення права на віднесення концесійних платежів до витрат; виключення з об'єкта оподаткування ПДВ орендної

(концесійної) плати за договорами оренди (концесії) державного чи комунального майна; стимулювання виробництва та застосування генеруючого обладнання для виробництва електроенергії з відновлювальних джерел енергії [6].

Диверсифікації галузей, до яких спрямовуються інвестиційні ресурси, сприяють положення Податкового кодексу, які встановлюють пільгові режими оподаткування підприємств окремих сфер економічної діяльності, а саме:

- підприємств, які виробляють продукти дитячого харчування; здійснюють впровадження енергоефективних технологій; здійснюють видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ; надають готельні послуги;

- підприємств паливно-енергетичного комплексу; житлово-комунального господарства; легкої промисловості; суднобудівної галузі; літакобудівної промисловості; машинобудування для агропромислового комплексу; будівельної галузі (при здійсненні будівництва доступного житла та житла, що будується за державні кошти); космічної діяльності; сільського та лісового господарства, а також рибальства;

- виробників біопалива, підприємств з одночасного виробництва електричної і теплової енергії та/або виробництва теплової енергії з використанням біологічних видів палива, виробників техніки, обладнання, устаткування, визначених статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива»;

- видавництв, видавничих організацій, підприємств поліграфії;

- суб'єктів кінематографії та мультиплікації;

- переробних підприємств з виробництва молока, молочної сировини та молочних продуктів, м'яса та м'ясопродуктів [7].

Також для сприяння залученню інвесторів до фінансово-затратних для країни робіт по видобутку окремих видів корисних копалин Податковим кодексом України встановлено особливий порядок оподаткування результатів виконання угод про розподіл продукції.

З 1 січня 2013 року набирає чинності Закон України від 06.09.2012 № 5205 «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013–2032 років щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки та спрямований на створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою створення нових робочих місць, розвитку регіонів.

Законом також передбачено державну підтримку інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях, а також особливості оподаткування і оподаткування ввізним митом суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки (зокрема, звільнення від сплати податку на прибуток до 2017 року та звільнення від сплати ввізного мита).

Передбачені Податковим і Митним кодексами України особливості оподаткування інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки застосовуватимуться до схвалених Кабінетом Міністрів України проектів [8].

У червні 2012 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про індустріальні парки», яким визначено правові та організаційні засади створення і функціонування індустріальних парків на території України.

Відповідно до цього Закону передбачено:

- державну підтримку для облаштування індустріальних парків і реалізації проектів у межах цих парків;
- звільнення від сплати ввізного мита при ввезенні устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є піддакцизними товарами та ввозяться для облаштування індустріальних парків і здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків;

- звільнення від пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту у разі будівництва об'єктів у межах індустріальних парків.

9. Міністерством економічного розвитку і торгівлі України розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної реєстрації іноземних інвестицій» щодо визначення строку подання інвестором документів для державної реєстрації іноземних інвестицій, перереєстрації у випадку зміни власника іноземної інвестиції, ануляції реєстрації іноземної інвестиції у випадку вилучення (репатріації) іноземних інвестицій протягом 30 календарних днів після фактичного внесення, вилучення (репатріації) таких інвестицій або зміни власника іноземних інвестицій (Закон прийнято Верховною Радою України від 24.05.2012 № 4835-VI та підписано Президентом України).

Залученню іноземних інвестицій сприятимуть положення Митного кодексу України, який набув чинності з 01.06.2012 року.

Статтею 251 Митного кодексу встановлено, що митне оформлення товарів, що ввозяться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, здійснюється в першочерговому порядку.

Згідно з частиною другою статті 287 Митного кодексу: товари (крім товарів для реалізації або використання з метою, безпосередньо не пов'язаною з провадженням підприємницької діяльності), що ввозяться на митну територію України на строк не менше трьох років іноземними інвесторами відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з

іноземними інвестиціями, звільняються від сплати ввізного мита [9].

На перспективу також заплановані заходи Уряду та Президента України відповідно до програмних документів [8].

Так, питання сприяння інвестиціям знайшли своє відображення у Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Зокрема, в рамках програми реформ здійснюватимуться конкретні заходи з покращення бізнес-клімату, а саме: удосконалення дозвільної системи, ліцензування, адміністративних послуг, започаткування та ліквідації бізнесу, державного нагляду та контролю, технічного регулювання, формування митних процедур [9]

Зазначені заходи сприятимуть покращенню інвестиційного іміджу України та збільшенню обсягів залучення іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в її економіку.

Висновки. Отже, інвестиційну проблему в економіці України на нинішньому етапі його розвитку можна розв'язати шляхом забезпечення еквівалентності обміну між галузями і сферами економіки, встановлення економічно обґрунтованих та взаємовигідних цін на інвестиційні ресурси та визначення пріоритетних напрямків іноземного інвестування, які б забезпечили прискорений вихід економіки з кризового стану. З огляду на це, державна політика щодо формування інвестиційного клімату потребує докорінних змін і має проводитися на якісно вищому рівні. Вона має базуватися на забезпеченні стійкого підйому економіки України шляхом реформування фінансово-кредитної системи, удосконалення відносин власності, приватизаційного законодавства, земельних відносин, а також створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій. Продовження наукових досліджень за даною проблематикою сприятиме подальшому поліпшенню не лише інвестиційного клімату, а й соціально-економічної ситуації в країні.

Література

1. Ланченко Є.О. Аналіз інвестиційних процесів і зайнятості в аграрному секторі економіки / Є.О. Ланченко. // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – 160 с.
2. Сазонець І.Л. Міжнародна інвестиційна діяльність / І.Л. Сазонець, О.А. Джусов, О.М. Сазонець // Підручник – К. : Центр учбової літератури, 2010 – 304 с.
3. Офіційний сайт інвестиційної компанії «КІНТО» – [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.kinto.com/azbuka/advise.html>.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України – [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Державного агенства України з інвестицій та розвитку – [Електронний доступ]. Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=212>
9. Офіційний сайт інформаційного агентства «УНІАН-економіка» – [Електронний доступ]. Режим доступу : <http://www.unian.ua/news/551472-ebrr-investitsiyniy-klimat-v-ukrajini-istotno-pogirshivnya.html>

References

1. Lanchenko Ye.O. Analiz investytsiynykh protsesiv i zainiatosti v ahrarnomu sektori ekonomiky / Ye.O Lanchenko. // Ekonomika APK. – 2010. – #6. – 160 s.
2. Sazonets I.L. Mizhnarodna investytsiina diialnist/ I.L. Sazonets, O.A. Dzhusov, O.M. Sazonets // Pidruchnyk – K.: Tsentr uchbovoi literatury, 2010 – 304 s.
3. Ofitsiyniy sait investytsiinoi kompanii «KINTO» – [Elektronnyi dostup]: <http://www.kinto.com/azbuka/advise.html>.
4. Ofitsiyniy sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy – [Elektronnyi dostup]: <http://www.me.gov.ua/>.
5. Ofitsiyniy sait Derzhavnoho ahenstva z investytsii ta upravlinnia natsionalnymy proektamy Ukrainy – [Elektronnyi dostup]: <http://www.ukrproject.gov.ua/>.
6. Ofitsiyniy sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy – [Elektronnyi dostup]: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
7. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy – [Elektronnyi dostup]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Ofitsiyniy sait Derzhavnoho ahenstva Ukrainy z investytsii ta rozvytku – [Elektronnyi dostup]: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=212>
9. Ofitsiyniy sait informatsiinoho ahenstva «UNYAN-ekonomyka» – [Elektronnyi dostup]: <http://www.unian.ua/news/551472-ebrr-investitsiyniy-klimat-v-ukrajini-istotno-pogirshivnya.html>.

Рецензія/Peer review : 21.7.2013 р. Надрукована/Printed : 21.8.2013 р.
Рецензент: д. е. н., проф., зав. кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницького національного університету Нижник В.М.